

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς ψήφιση Νσχ, όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, έχει ως σκοπό, συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση, τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας στον χώρο των τεχνικών, επαγγελματιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων, καθώς και των επιχειρηματικών πάρκων μέσω της εξάλειψης των διοικητικών κωλυμάτων, της μείωσης των γραφειοκρατικών επιβαρύνσεων και της εισαγωγής απλοποιημένων διαδικασιών.

Το Νσχ αποτελείται από τέσσερα μέρη. Το Πρώτο Μέρος (άρθρα 1-16) αφορά στην απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της αδειοδότησης των τεχνικών επαγγελματιών, σε εκτέλεση των διατάξεων της παρ. 3 του Παραρτήματος IV του ν. 3845/2010 και του άρθρου 6 του ν. 3844/2010 (βλ. Αιτιολογική Έκθεση επί του προς ψήφιση Νσχ, σελ. 1). Πράγματι, με τον τελευταίο αυτό νόμο («Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2006/123 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά και άλλες διατάξεις») μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η ανωτέρω Οδηγία 2006/123/ΕΚ, με σκοπό την άρση των υφιστάμενων νομικών κωλυμάτων για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του τομέα υπηρεσιών και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας προς όφελος τόσο των καταναλωτών όσο και των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, με τα άρθρα 1 έως 10 του Κεφαλαίου Α΄ του Πρώτου Μέρους επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης νομοθεσίας αδειοδότησης, προσδιορίζεται η έννοια των όρων που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες του Νσχ, καθώς και ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής του, τίθενται οι προϋποθέσεις άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότη-

τας και παρέχονται εξουσιοδοτήσεις για τον καθορισμό των απαιτούμενων επαγγελματικών προσόντων, των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, της διάρκειας ισχύος και των προϋποθέσεων ανανέωσης των σχετικών αδειών. Επίσης, ανατίθεται στις υπηρεσίες των αντίστοιχων περιφερειών η αρμοδιότητα έκδοσης των προβλεπόμενων αδειών ή των βεβαιώσεων αναγγελίας – σε όσες περιπτώσεις δεν υπάρχει υποχρέωση λήψης άδειας– και ορίζονται τα αρμόδια συλλογικά διοικητικά όργανα για τη διενέργεια των απαιτούμενων προς χορήγηση της άδειας εξετάσεων, ενώ με σειρά προεδρικών διαταγμάτων και κοινών υπουργικών αποφάσεων ρυθμίζονται επιμέρους θέματα που αφορούν στην αδειοδότηση των αρμόδιων φορέων, την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεών τους, τα της καταβολής ανταποδοτικών τελών, τα διεθνή πρότυπα διαπίστευσης φορέων πιστοποίησης προσώπων, τη διαδικασία και τον τρόπο διενέργειας του ελέγχου αδειοδοτημένων φορέων, την εξειδίκευση των παραβάσεων και τα κριτήρια για την κλιμάκωση των προβλεπόμενων κυρώσεων, τον τρόπο συγκρότησης και τήρησης Ενιαίου Μητρώου Προσώπων που ασκούν Τεχνικά Επαγγέλματα και κάθε άλλο σχετικό με τα ανωτέρω ζήτημα. Περαιτέρω, με τα άρθρα 11 έως 16 του Κεφαλαίου Β΄ του Πρώτου Μέρους καθορίζονται τα ζητήματα του ελέγχου ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από όργανα της Περιφέρειας, τα οποία συντρέχει, όπου απαιτείται, εμπειρογνώμονας. Προβλέπεται, ακόμη, ότι στους ασκούντες επαγγελματική δραστηριότητα, χωρίς την τήρηση εκ μέρους τους των προϋποθέσεων του υπό ψήφιση Νσχ, καθώς και τους παρέχοντες υπηρεσίες κακής ποιότητας και τις επιχειρήσεις που απασχολούν με οποιαδήποτε σχέση εργασίας πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν τις οριζόμενες προϋποθέσεις, επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις ή/και πρόστιμα. Με υπουργική απόφαση, εξ άλλου, καθορίζονται τα κριτήρια για την κλιμάκωση των προβλεπόμενων κυρώσεων, τα όργανα, η διαδικασία επιβολής τους και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Περαιτέρω ορίζεται ότι οι επιχειρήσεις που απασχολούν πρόσωπα, τα οποία προτίθενται να ασκήσουν τις εν λόγω επαγγελματικές δραστηριότητες, οφείλουν να τα εκπαιδεύουν καταλλήλως στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού της εγκατάστασης στην οποία εργάζονται. Τα ζητήματα του ελέγχου εκπλήρωσης της εν λόγω υποχρέωσης καθορίζονται με υπουργική απόφαση, ενώ οι απαιτήσεις για τον χειρισμό και τα προσόντα των προσώπων που αναλαμβάνουν τον χειρισμό συγκεκριμένων μηχανημάτων, με προεδρικό διάταγμα. Με τις μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις των άρθρων 15-16 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι δεν θίγονται τα ασφαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων, των οποίων οι ειδικότητες μεταβάλλονται.

Με τις διατάξεις του Δεύτερου Μέρους του Νσχ (άρθρα 17-40) θεσπίζονται ρυθμίσεις με στόχο την απλοποίηση της αδειοδότησης μεταποιητικών δραστηριοτήτων. Υπό το Κεφάλαιο Α΄ ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν

στην εγκατάσταση και τη λειτουργία μεταποιητικών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα: προσδιορίζονται οι έννοιες των όρων που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες εφαρμογής των διατάξεων του Νσχ, καθώς και το πεδίο εφαρμογής του. Προβλέπεται ότι Αδειοδοτούσα Αρχή είναι η Διεύθυνση της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, η Διεύθυνση Ανάπτυξης και Συντονισμού του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, τα κατά τόπον αρμόδια για τις μεταποιητικές και συναφείς δραστηριότητες Επιμελητήρια και οι Ενώσεις τους, καθώς και το Τ.Ε.Ε. (άρθρα 17-18). Επίσης, ορίζονται οι προϋποθέσεις «εγκατάστασης και λειτουργίας» των δραστηριοτήτων, αναλόγως προς το είδος και τον βαθμό όχλησής τους, με συνέπεια είτε να απαλλάσσονται ορισμένες δραστηριότητες από την υποχρέωση εφοδιασμού τους με άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας (επαγγελματικά εργαστήρια, μηχανολογικές εγκαταστάσεις και αποθήκες χαμηλής όχλησης, συμφώνως προς τις προϋποθέσεις των άρθρων 19-21), είτε να χορηγείται άδεια «εγκατάστασης και λειτουργίας» της δραστηριότητας με την υποβολή υπεύθυνης δήλωσης για τη λειτουργία της, συμφώνως προς τους όρους της άδειας εγκατάστασης. Περαιτέρω, καθορίζονται οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια για την εγκατάσταση μεταποιητικών δραστηριοτήτων και προβλέπεται ο καθορισμός με κοινή υπουργική απόφαση του τρόπου δημιουργίας και ενημέρωσης βάσης δεδομένων υπό τη μορφή γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών (GIS) των χρήσεων γης και των όρων δόμησης που αφορούν τις εν λόγω δραστηριότητες, αναλόγως προς τον βαθμό όχλησης και με βάση τα οριζόμενα κριτήρια. Επίσης, προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις «λειτουργίας» των δραστηριοτήτων και οι κυρώσεις στην περίπτωση παρέκκλισης από τους όρους της άδειας εγκατάστασης και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την τεχνική ανασυγκρότηση και τη μεταφορά των δραστηριοτήτων, καθώς και την αλλαγή του φορέα δραστηριοτήτων (άρθρα 21-23). Στο Κεφάλαιο Β' ρυθμίζονται τα ζητήματα που αφορούν στα κέντρα ενημέρωσης και υποδοχής της αίτησης των ενδιαφερομένων για την άσκηση των δραστηριοτήτων που διέπονται από τις διατάξεις του Νσχ. Ειδικότερα, ορίζεται ότι τα κέντρα αυτά είναι: α) η Διεύθυνση Ανάπτυξης της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, β) τα κατά τόπον αρμόδια Επιμελητήρια, γ) το Τ.Ε.Ε. και δ) επιλεγμένα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π). Επίσης, καθορίζονται η διαδικασία και οι προθεσμίες έκδοσης των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας (άρθρα 24-25) και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη διενέργεια ελέγχων και την τήρηση στο Υπουργείο Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ενιαίου Μητρώου Πιστοποιούμενων Επιθεωρητών για όλη τη χώρα, υπό μορφή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων. Με προεδρικό διάταγμα καθορίζονται τα πρόσωπα των Επιθεωρητών και οι κανόνες που διέπουν την εκτέλεση του έργου τους, ενώ με κοινή υπουργική απόφαση ο τρόπος υπολογισμού και το ύψος του ποσού που θα τους καταβάλλεται ως αποζημίωση. Για την εγκατά-

σταση ή τη λειτουργία, τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση, καθώς και για την έκδοση απόφασης χορήγησης προθεσμίας ως προς τη μεταφορά ή την τεχνική ανασυγκρότηση των εγκαταστάσεων των μεταποιητικών και συναφών δραστηριοτήτων καταβάλλεται από τους φορείς αυτών των δραστηριοτήτων παράβολο, το οποίο αποτελεί πόρο υπέρ της εκάστοτε Αδειοδοτούσας Αρχής όπως και πόρο προκειμένου περί της αποζημίωσης των Επιθεωρητών για τους διενεργούμενους από αυτούς ελέγχους, ενώ, συμφώνως προς τις καταργούμενες διατάξεις του ν. 3325/2005, τα παράβολα αυτά αποτελούσαν πόρο των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (άρθρο 28). Περαιτέρω, καθορίζονται διοικητικές κυρώσεις σε βάρος των παραβατών των διατάξεων του Μέρους Δεύτερου του Νσχ, οι οποίες συνίστανται σε ολική ή μερική, προσωρινή ή οριστική, διακοπή της λειτουργίας της δραστηριότητας ή πρόστιμο. Με υπουργική απόφαση καθορίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία επιβολής των ανωτέρω προστίμων, με όμοια δε απόφαση μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ύψος τους. Τα πρόστιμα αυτά αποτελούν επίσης πόρο της οικείας Περιφέρειας ή του Υπουργείου Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, κατά περίπτωση, και εισπράττονται συμφώνως προς τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε. (άρθρο 29). Οι αποφάσεις της Αδειοδοτούσας Αρχής διά των οποίων χορηγούνται άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας, καθώς και οι αποφάσεις, διά των οποίων επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, προσβάλλονται συμφώνως προς τις κείμενες διατάξεις. Ειδικότερα, αναλόγως προς την αξία του μηχανολογικού εξοπλισμού ή την αποθηκευτική ικανότητα της δραστηριότητας, οι αποφάσεις της Αδειοδοτούσας Αρχής, δια των οποίων απορρίπτονται αιτήματα για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης, υπόκεινται σε ενδικοφανή προσφυγή ενώπιον της Επιτροπής του άρθρου 31 του Νσχ, η οποία συνιστάται παρά τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Περαιτέρω, ιδρύεται Κεντρική Συντονιστική Ομάδα Διοίκησης Αδειοδότησης και προσδιορίζονται η σύνθεση, το έργο, οι αρμοδιότητες και ειδικότερα θέματα της λειτουργίας της (άρθρο 32). Στο Κεφάλαιο Γ΄ προβλέπεται η δυνατότητα συγκρότησης, με απόφαση του Περιφερειάρχη, Ομάδων Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε.), που στελεχώνονται από υπαλλήλους της Περιφέρειας, με έργο τον έλεγχο της συνδρομής όλων των τυπικών και των ουσιαστικών προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης, επέκτασης, εκσυγχρονισμού και λειτουργίας όλων ή ορισμένων ή ορισμένης κατηγορίας όχλησης, μεταποιητικών και συναφών δραστηριοτήτων. Επίσης, συμπληρώνονται οι διατάξεις για τα Επιμηλητήρια και το Τ.Ε.Ε. με τις νέες αρμοδιότητές τους, οι οποίες αφορούν στη χορήγηση αδειών εγκατάστασης, επέκτασης, εκσυγχρονισμού και λειτουργίας των μεταποιητικών και συναφών δραστηριοτήτων, και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την έγκριση περιβαλλοντικών όρων για μεταποιητικές και συναφείς δραστηριότητες (άρθρα 34-36). Στο άρθρο 37 του Νσχ ορίζονται οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες διαχείρισης αποβλήτων για τις εκεί οριζό-

μενες κατηγορίες δραστηριοτήτων, ενώ, τέλος, με τα φερόμενα προς ψήφιση άρθρα 39-40 τίθενται μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις.

Με τις διατάξεις του Τρίτου Μέρους (άρθρα 41-64) θεσπίζονται ρυθμίσεις με στόχο την ανάπτυξη των επιχειρηματικών πάρκων, ήτοι οργανικώς ολοκληρωμένων συνόλων δομών, υπηρεσιών και υποδομών, τα οποία θα ιδρύονται και θα λειτουργούν για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων που ορίζει το Νοσχ, όπως, επί παραδείγματι, βιομηχανίες–βιοτεχνίες, επαγγελματικά εργαστήρια, μηχανολογικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών, αποθήκες, επιχειρηματικές δραστηριότητες του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα, εξαιρουμένων των εμπορικών κέντρων, δραστηριότητες παραγωγής ηλεκτρικής ή και θερμικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και φυσικό αέριο, όπως και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας κ.λπ..

Το προς ψήφιση πλαίσιο προτείνεται σε αντικατάσταση του ισχύοντος, το οποίο διέπει την ίδρυση και τη λειτουργία των Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών, οι οποίες δύνανται να έχουν τη μορφή Βιομηχανικών Περιοχών, Βιομηχανικών Πάρκων, Βιοτεχνικών Πάρκων και Τεχνοπόλεων (ν. 2545/1997). Η τροποποίηση του ισχύοντος πλαισίου γίνεται υπό το φως ιδίως του εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού (βλ. ν. 1742/1999), όπως αυτός προσδιορίζεται από το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.) σε εθνικό επίπεδο [βλ. Απόφ. 687/2008 (ΦΕΚ Α 128/2008), ιδίως άρθρο 7B και 12 παρ. 6] και τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) σε επίπεδο Περιφερειών, τα οποία τελούν υπό διαδικασία αναθεώρησης, προκειμένου να συμμορφωθούν προς το Γενικό και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και να εναρμονισθούν προς τη νέα διεθνή και ευρωπαϊκή πολιτική όσον αφορά τη χωροταξία, το περιβάλλον και την ανάπτυξη, καθώς επίσης και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία [Απόφ. 11508 (Τεύχ. Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων και Πολεοδομικών Θεμάτων, αρ. ΦΕΚ 151/2009)], το οποίο είναι εθνικής εμβέλειας μεν, εξειδικεύει όμως τους στόχους και τις επιδιώξεις του εθνικού χωροταξικού σχεδίου καθόσον αφορά τους προς ρύθμιση τομείς παραγωγής και δραστηριότητας. Στο πλαίσιο και για την πραγματοποίηση της ορθολογικής χωροταξικής και πολεοδομικής οργάνωσης των περιοχών της χώρας, ο καθορισμός Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών αποτέλεσε ειδική πολεοδομική παρέμβαση –εν αντιθέσει προς γενικής εφαρμογής σχέδια, όπως, επί παραδείγματι, τα Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., τα Π.Π.Χ.Σ.Α.Α., τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, τα Σχέδια Χωροταξικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων και τα Σχέδια Περιοχών Ειδικής Παρέμβασης– με σκοπό τη βιομηχανική, τη βιοτεχνική και την επιχειρηματική εν γένει ανάπτυξη και οικονομική πρόοδο της χώρας καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος (βλ. Δ. Χριστοφιλόπουλο, Δόμηση εκτός σχεδίου πόλεως, 2007, σελ. 11-12, 22 επ.).

Με τις προτεινόμενες διατάξεις, ειδικότερα, ορίζονται οι κατηγορίες επιχειρηματικών πάρκων και ο σκοπός ανάπτυξής τους (Κεφάλαιο Πρώτο). Περαιτέρω, ορίζονται οι δραστηριότητες που δύνανται να ασκούνται εντός των επιχειρηματικών πάρκων, οι χώροι εντός των οποίων οργανώνονται τα επιχειρηματικά πάρκα, ο φορέας πρωτοβουλίας της ανάπτυξης των πάρκων, η διαδικασία ίδρυσης και πολεοδόμησής τους και η διαδικασία εγκατάστασης και λειτουργίας των επιχειρήσεων εντός των οριζόμενων χώρων υποδοχής τους. Ρυθμίζονται, επίσης, θέματα κυριότητας των εισφερόμενων εκτάσεων και παρέχεται η δυνατότητα επιχορήγησης της ίδρυσης και της οργάνωσης των επιχειρηματικών πάρκων καθώς και της συμπλήρωσης και της αναβάθμισης των υποδομών τους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Κεφάλαιο Δεύτερο). Μέριμνα λαμβάνεται, περαιτέρω, για την «περιβαλλοντική εξυγίανση» περιοχών με αυξημένη συγκέντρωση δραστηριοτήτων, οι οποίες παρουσιάζουν έλλειψη υποδομών και έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα, και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μέσης και χαμηλής όχλησης, μέσω Επιχειρηματικών Πάρκων Ενδιάμεσου Βαθμού Οργάνωσης εντός περιοχών στερούμενων της δυναμικής για δημιουργία Επιχειρηματικών Πάρκων άλλων τύπων, εφόσον προβλέπεται κατά την ισχύουσα νομοθεσία ο καθορισμός ζωνών εκτός σχεδίου για την εγκατάσταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων (Κεφάλαιο Τρίτο). Το προτεινόμενο Νοσχ περιλαμβάνει, επίσης, ρυθμίσεις για τη διοίκηση και τη διαχείριση των επιχειρηματικών πάρκων, τον Κανονισμό Λειτουργίας και την εποπτεία τους, εισάγει κίνητρα για την προώθηση της ανάπτυξής τους και θεσπίζει κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης διατάξεών του (Κεφάλαιο Τέταρτο).

Με τις διατάξεις του Τέταρτου Μέρους (άρθρα 65-71) εναρμονίζεται η εθνική έννομη τάξη προς τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2009/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.4.2009, σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών (ΕΕ L 120/15.5.2009, σελ. 0005 – 0012), με τις διατάξεις δε του Πέμπτου Μέρους (άρθρο 72) τροποποιούνται ρυθμίσεις του ν. 3066/2002, προκειμένου να δύναται το ίδιο πρόσωπο να φέρει την ιδιότητα τόσο του Προέδρου όσο και του Διευθύνοντος Συμβούλου της ανωνύμου εταιρείας υπό την επωνυμία «Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης Α.Ε.», στο πλαίσιο του προγράμματος εξοικονόμησης των σχετικών δαπανών και προς τον σκοπό της αποτελεσματικότερης λειτουργίας της ως άνω εταιρείας.

I. Παρατηρήσεις επί των άρθρων του Νοσχ

1. Επί των άρθρων 4, 5, 9 και 11

Με σειρά διατάξεων των ανωτέρω άρθρων παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση προς έκδοση προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων, δια των οποίων αντικαθίστανται οι υφιστάμενες διατάξεις, προκειμένου να

εκσυγχρονισθεί και να απλοποιηθεί το κανονιστικό πλαίσιο αδειοδότησης των τεχνικών επαγγελματιών στα οποία αφορά. Συμφώνως προς την ερμηνεία της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος από το Συμβούλιο της Επικρατείας, «...με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη το δικαίωμα να μεταβιβάζει την αρμοδιότητα προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική εξουσία. Τίθεται δε ο κανόνας (εδάφιο πρώτο) ότι η νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, ο οποίος ασκεί τη μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων. Η νομοθετική εξουσιοδότηση, για να είναι νόμιμη, πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, δηλαδή να προβαίνει σε συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της και να καθορίζει τα όριά της σε σχέση προς αυτό. Η εξουσιοδοτική, επομένως, διάταξη πρέπει να μην είναι γενική και αόριστη, ασχέτως αν είναι ευρεία ή στενή, αν περιλαμβάνει δηλαδή μεγάλο ή μικρό αριθμό περιπτώσεων, τις οποίες η Διοίκηση μπορεί να ρυθμίσει κανονιστικώς βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Η ευρύτητα της εξουσιοδότησης, εφόσον το περιεχόμενο της είναι ορισμένο, δεν επηρεάζει το κύρος της. Περαιτέρω, με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι, στην περίπτωση που παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση προς ρύθμιση ειδικών θεμάτων, στην περίπτωση δηλαδή του πρώτου εδαφίου της παρ. 2, φορέας της εξουσιοδότησης μπορεί να είναι και άλλα, εκτός του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοίκησης, εφόσον όμως πρόκειται, μεταξύ άλλων, περί «ειδικότερων» θεμάτων. Ως ειδικότερα θέματα νοούνται εκείνα τα οποία αποτελούν, κατά το περιεχόμενο τους και σε σχέση με την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης. Απαιτείται, επομένως, στην περίπτωση αυτή, να περιέχει το νομοθετικό κείμενο όχι απλώς τον καθ' ύλη προσδιορισμό του αντικειμένου της εξουσιοδότησης αλλά, επί πλέον, και την ουσιαστική ρύθμισή του, έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο σύμφωνα προς το οποίο θα ενεργήσει η Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα. Οι ανωτέρω ουσιαστικές ρυθμίσεις μπορούν να υπάρχουν τόσο στις διατάξεις του εξουσιοδοτικού νόμου όσο και σε διατάξεις άλλων νόμων σχετικών με τα θέματα που αποτελούν αντικείμενο της νομοθετικής εξουσιοδότησης...» (Ολομέλεια ΣτΕ 1210/2010, βλ. επίσης ΣτΕ 3427/2010 Ολομ., 1892/2010 Ολομ., 2905/2006 σε ΕφημΔΔ 2007 σελ. 14 επ., κ.ά). Βάσει των ανωτέρω, οι προτεινόμενες εξουσιοδοτικές διατάξεις των εν λόγω άρθρων ευρίσκονται εντός του πλαισίου των περιπτώσεων, τις οποίες η Διοίκηση μπορεί να ρυθμίσει κανονιστικώς βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης.

2. Επί του άρθρου 38

Με το προτεινόμενο άρθρο 38 του προς ψήφιση Νσχ προβλέπεται η αντικατάσταση του άρθρου 28 του ν. 3325/2005, το οποίο προέβλεπε τη δυνατότητα επέκτασης της άδειας εγκατάστασης ιδιαιτέρως σημαντικών για την εθνική οικονομία παραγωγικών επενδύσεων, κατά παρέκκλιση του νόμου, στο μέτρο που αποδεδειγμένως προέκυπτε από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησής της, ότι ο εκσυγχρονισμός δεν αναμενόταν να προκαλέσει πρόσθετη επιβάρυνση στο περιβάλλον, και πάντως υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω διάταξη δεν θα εφαρμοζόταν σε περιοχές με καθεστώς ειδικής περιβαλλοντικής προστασίας. Σημειωτέον ότι στο άρθρο 2 του ν. 3325/2005 ως «επέκταση» ορίζεται: «Η επαύξηση, μετά την αρχική εγκατάσταση και λειτουργία της δραστηριότητας, της εγκατεστημένης ισχύος του μηχανολογικού εξοπλισμού ή η προσθήκη κτιριακών εγκαταστάσεων ή ειδικών εγκαταστάσεων, που πραγματοποιείται μέσα στο γήπεδο όπου λειτουργεί η εγκατάσταση ή σε όμορό του ή η αλλαγή ή συμπλήρωση της δραστηριότητας. Όταν πρόκειται για αποθήκες χωρίς μηχανολογικό εξοπλισμό, επέκταση θεωρείται η αύξηση της αποθηκευτικής τους ικανότητας με οποιονδήποτε τρόπο» (παρ. 1 θ'). Επίσης ως «εκσυγχρονισμός» ορίζεται «Η αντικατάσταση ή συμπλήρωση του μηχανολογικού εξοπλισμού, των κτιριακών εγκαταστάσεων και η αλλαγή ή συμπλήρωση της δραστηριότητας» (παρ. 1 ι'). Κατά το άρθρο 38 του Νσχ, η δυνατότητα επέκτασης της άδειας εγκατάστασης ήδη υφιστάμενων και λειτουργουσών κατά την έναρξη της ισχύος του δραστηριοτήτων προβλέπεται, κατά παρέκκλιση του νόμου, σε περίπτωση ιδιαιτέρως σημαντικών για την εθνική οικονομία παραγωγικών επενδύσεων και υπό την προϋπόθεση να αποδεικνύεται, στο μέτρο του εφικτού, από την οικεία διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης ότι ο εκσυγχρονισμός δεν αναμένεται να προκαλέσει πρόσθετη επιβάρυνση στο περιβάλλον, ενώ εξαιρούνται από το πεδίο ισχύος της ανωτέρω διάταξης περιοχές με καθεστώς ειδικής περιβαλλοντικής προστασίας. Σχετικώς με την ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων, στο πλαίσιο του άρθρου 24 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο του 101, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει αποφανθεί ότι «...η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, για τη διαφύλαξη του οποίου το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα» (παρ. 1), το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθεί, στα όρια της Χώρας, η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επομένων γενεών. Ο συντακτικός μάλιστα νομοθέτης δεν αρκέστηκε στη πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περι-

βάλλοντος, αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα μέτρα παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά τη λήψη δε των μέτρων αυτών πρέπει, κατά την έννοια των μνημονευμένων διατάξεων, ερμηνευόμενων ενόψει και των άρθρων 106 (παρ. 1) και 22 (παρ. 1) του Συντάγματος και σε αρμονία με αυτά, να λαμβάνονται υπόψη από μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και άλλοι παράγοντες, αναγόμενοι στο γενικότερο εθνικό συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης και της εξασφάλισης εργασίας στους πολίτες, σκοπούς για τους οποίους επίσης λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα, στα μνημονευμένα άρθρα 106 (παρ. 1) και 22 (παρ. 1). Η στάθμιση, όμως, των παραγόντων αυτών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά, για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, δηλαδή ανάπτυξη που δεν οδηγεί σε εξάντληση των φυσικών πόρων και σε επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης στους οικισμούς, καθώς επίσης να μεριμνά για την χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, προκειμένου να διασφαλισθούν, μεταξύ των άλλων, ισόρροπες συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων σε όλους τους οικισμούς της χώρας, που αποτελεί, επίσης, υποχρέωση του Κράτους. Για την τήρηση δε των συναπτόμενων προς τις παραπάνω υποχρεώσεις του Κράτους κριτηρίων, κατά την άσκηση της συναφούς ρυθμιστικής αρμοδιότητας του Κράτους, επιβάλλεται σ' αυτό η λήψη μέτρων που συντελούν στην αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος προς τον σκοπό της βελτιώσεως της ποιότητας της ζωής, πάντως δε απαγορεύεται η λήψη μέτρων που επιφέρουν την επιδείνωσή του. Η τήρηση δε του συνταγματικού τούτου κριτηρίου, αναφορικά με την κατά ουσιαστική κρίση επιλογή της προς θέσπιση ρυθμίσεως, υπόκειται στον οριακό έλεγχο του δικαστού, ο οποίος σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να κρίνει αν από εισαγόμενη νέα ρύθμιση υποβαθμίζεται ή όχι το περιβάλλον και οι συνθήκες διαβίωσης, οφείλει να σταθμίσει τη συγκεκριμένη αυτή ρύθμιση αυτοτελώς και σε συνάρτηση προς το σύνολο του θεσπιζόμενου νομοθετικού καθεστώτος» (ΣτΕ Ολομ. 2640/2009, ΝΣΚ 412/2010, ΣτΕ 1881/2010, κ.ά).

3. Επί του άρθρου 39

Σχετικώς με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του άρθρου 39 του Νσχ σημειώνεται ότι, όπως έχει κατ' επανάληψη κριθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο χωροταξικός και ο πολεοδομικός σχεδιασμός ανατί-

θεται, συμφώνως προς το άρθρο 24 του Συντάγματος, «...αποκλειστικά στο Κράτος το οποίο, ασκώντας την νομοθετική εξουσία, οφείλει να θεσπίζει εκάστοτε το πλαίσιο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν τα αντικείμενα αυτά, κατά δε την άσκηση της διοικητικής του λειτουργίας (κεντρικής, περιφερειακής) δεσμεύεται να καταρτίζει τα κατά την επιστήμη της χωροταξίας και πολεοδομίας ενδεικνυόμενα σχέδια (χωροταξικά σχέδια και σχέδια πόλεων). Την αποστολή του αυτή το Κράτος οφείλει να εκπληρώνει βάσει ορθολογικών και επιστημονικών κριτηρίων, αποκλείοντας επιρροές εκ μέρους ιδιωτικών συμφερόντων, χρησιμοποιώντας ενιαίο κριτήριο που αποκλείει τον κίνδυνο διασπάσεως της ενότητας του σχεδιασμού στο χώρο, έτσι ώστε να καθίσταται και βιώσιμο (...). Σε κάθε, όμως, περίπτωση τα κριτήρια πρέπει να είναι σαφή, εξειδικευμένα και να συνδέονται προς τα υπόλοιπα στοιχεία του χωροταξικού σχεδίου (...) πρέπει, επίσης, να ενσωματώνουν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε να ιδρύεται βιώσιμο σύστημα...» (ΣτΕ 2502/1999, Περ. Δικ. 1999, σελ. 580 επ., πρβλ. επίσης ΣτΕ 636/1998, ΝοΒ 47, σελ. 1704 επ.). Ακόμη, η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει διαμορφώσει τον κανόνα ότι ο καθορισμός ή η τροποποίηση των χρήσεων γης αποτελούν ουσιώδες στοιχείο του πολεοδομικού σχεδιασμού, από τον οποίο εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό η ποιότητα ζωής στην πόλη. Ο σχεδιασμός αυτός πρέπει να γίνεται κατά ορθολογικό και συνεπή τρόπο, υπό την έννοια ότι η τροποποίηση ή η αναθεώρηση των χρήσεων γης που ισχύουν σε ορισμένη περιοχή νοείται μόνο επί το ευμενέστερο. Συνεπώς, διατάξεις Γ.Π.Σ. οι οποίες προβλέπουν δυσμενή μετατροπή υφιστάμενων χρήσεων γης, προς την οποία ισοδυναμεί και η νόθευση ή η υποβάθμισή της με την προσθήκη και άλλων χρήσεων γης που ανήκουν κατά περιεχόμενο σε άλλη κατηγορία χρήσεων γης, δεν είναι επιτρεπτή (βλ. ΣτΕ 212/1999, ΔΔΝΝ 1999, σελ. 686 επ. ΣτΕ 1376/2006, Περ Δικ 2006, σελ. 419 επ., Συνήγορος 58/2006, σελ. 27 επ.). Ειδικότερα ως προς τα ζητήματα ίδρυσης, επέκτασης και λειτουργίας βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων, η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας δέχεται ότι αποτελεί πρωταρχική αποστολή του κράτους η διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και η φροντίδα για τη χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, προκειμένου να διασφαλισθούν, μεταξύ των άλλων, ισόρροπες συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων σε όλους τους οικισμούς της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η επιδιωκόμενη από το Κράτος οικονομική ανάπτυξη κατά το άρθρο 106 Σ, η οποία πρέπει να είναι βιώσιμη, δηλαδή να μην οδηγεί σε εξάντληση των φυσικών πόρων και σε επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης (βλ. και ΣτΕ Ολομ 2638/2009, 2981/2009, κ.ά., με τις οποίες κρίθηκε ότι τα όργανα του Κράτους οφείλουν, κατά την έννοια του άρθρου 24 του Συντάγματος, ερμηνευομένου εν όψει

και των άρθρων 106 και 22 παρ.1 του Συντάγματος, «να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης, της αξιοποίησης του εθνικού πλούτου, της ενίσχυσης της περιφερειακής ανάπτυξης και της εξασφάλισης εργασίας στους πολίτες, δηλαδή σκοπούς, για τους οποίους λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα και, συγκεκριμένως, στα άρθρα 106 και 22 παρ.1. Η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευομένων αντιστοίχων εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψε ο συντακτικός αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης» (Πρβλ. ΣτΕ Ολομ 613/2002, πρβλ. επίσης ΣτΕ Ολομ 3478/2000 και 2170/2006).

4. Επί των άρθρων 41 παρ. 3, 42 παρ. 3 και 44 παρ. 1

Δια της προτεινόμενης παρ. 1 του άρθρου 44 ορίζεται ότι «Τα Επιχειρηματικά Πάρκα των περιπτώσεων α' - δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 41 αναπτύσσονται σε χώρους υποδοχής επιχειρήσεων, όπως ορίζονται στο άρθρο 41 παράγραφος 3». Στην ως άνω παραπεμπόμενη παρ. 3 του άρθρου 41 ως χώρος υποδοχής επιχειρήσεων ορίζεται «η έκταση ή η περιοχή που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις: α) γενικών ή ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης ή περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης του ν. 2742/1999 (Α' 207) είτε β) ρυθμιστικών σχεδίων του άρθρου 2 του ν. 2508/1997 (Α' 124), Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και Σχεδίων Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης ή ρυθμίσεων χρήσεων γης και προορίζεται για την υποδοχή των δραστηριοτήτων του άρθρου 43 (...)». Περαιτέρω, δια της προτεινόμενης παρ. 3 του άρθρου 42 προβλέπεται ότι «Το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας δια της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας μεριμνά για την εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακού σχεδίου για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων στην Ελληνική Επικράτεια. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ορίζονται οι βασικές αρχές του εν λόγω επιχειρησιακού σχεδίου, οι περιοχές των περιφερειακών ενοτήτων της Επικράτειας όπου καθίσταται απαραίτητη η ανάπτυξη ΕΠ, ο αριθμός και το είδος τους, η δυναμικότητα του καθενός από αυτά και κάθε άλλο σχετικό θέμα».

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί εάν διά της υπουργικής απόφασης της παρ. 3 του άρθρου 42, διά της οποίας ορίζονται οι βασικές αρχές του επιχειρησιακού σχεδίου για την ανάπτυξη Ε-

πιχειρηματικών Πάρκων (ΕΠ) στην Επικράτεια, καθορίζονται μόνο οι περιοχές των περιφερειακών ενοτήτων της Επικράτειας όπου καθίσταται απαραίτητη η ανάπτυξη ΕΠ ή και περιοχές στις οποίες είναι δυνατή εν γένει η ανάπτυξη ΕΠ, κατ' επιταγήν των παρ. 3 του άρθρου 41 και παρ. 1 του άρθρου 44, ή εάν η τελευταία αρμοδιότητα ασκείται καταρχήν μέσω των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α., των Ρυθμιστικών Σχεδίων κ.λπ. (βλ. άρθρο 9 του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τη Βιομηχανία). Πέραν του αρμόδιου για τον καθορισμό χώρων υποδοχής επιχειρήσεων οργάνου, θα μπορούσε να διευκρινισθεί επίσης εάν η πρωτοβουλία για τον καθορισμό χώρων υποδοχής επιχειρήσεων ανήκει κατά περίπτωση στη Διοίκηση, υπό την έννοια του εκ των προτέρων καθορισμού περιοχών για την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων, κατά τρόπο που επιτρέπει και στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους εν δυνάμει χώρους υποδοχής επιχειρήσεων συμφώνως προς το ισχύον καθεστώς, ώστε να αναλαμβάνουν εν συνεχεία πρωτοβουλία ανάπτυξης ΕΠ, προτείνοντας συγκεκριμένες περιοχές.

Επίσης, θα ήταν ενδεχομένως αρτιότερο να αντικατασταθεί η λέξη «γενικών» [πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης] από τη λέξη «γενικού» στην παρ. 3 του άρθρου 41 (βλ. άρθρο 1 του ν. 2742/1999).

5. Επί του άρθρου 42

Συμφώνως προς το προτεινόμενο άρθρο, τα ΕΠ αναπτύσσονται και οργανώνονται, μεταξύ άλλων, και με σκοπό «την προώθηση της πράσινης ανάπτυξης». Ενόψει της αοριστίας της έννοιας «πράσινη ανάπτυξη», η οποία, εξ άλλου, δεν προσδιορίζεται ούτε στην αιτιολογική έκθεση, και δεδομένου ότι στο κείμενο του νόμου δεν πρέπει να περιλαμβάνονται «προγραμματικές διακηρύξεις» που δεν προσδιορίζονται επαρκώς (βλ. σημείο 9.1. «Τήρηση Νομοτεχνικών Κανόνων» της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων η οποία συνοδεύει το Νοσχ), θα ήταν ίσως σκόπιμο να περιληφθεί ορισμός της ανωτέρω έννοιας στο άρθρο 41 του Νοσχ.

6. Επί του άρθρου 45

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις της παρ. 3 προβλέπεται ότι στο μετοχικό κεφάλαιο της ανωνύμου εταιρείας ανάπτυξης Επιχειρηματικού Πάρκου (ΕΑ-ΝΕΠ) μπορεί να μετέχουν και «φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα ή ενώσεις αυτών χωρίς νομική προσωπικότητα ή κοινοπραξίες αυτών». Επισημαίνεται ότι, συμφώνως προς τις Γενικές Αρχές του Αστικού Κώδικα (ιδίως από τον συνδυασμό των άρθρων 61, 62, 107 ΑΚ), προϋπόθεση της απόκτησης και της άσκησης δικαιωμάτων, όπως είναι και το εμπράγματο δικαίωμα επί των μετοχών της ΕΑΝΕΠ καθώς και τα απορρέοντα εξ αυτών

συμμετοχικά δικαιώματα, είναι η κτήση νομικής προσωπικότητας (ικανότητα δικαίου), με την οποία οι ενώσεις προσώπων ανάγονται σε υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Κατά κυριολεξία, επομένως, μέτοχοι της ΕΑΝΕΠ δεν καθίστανται οι ενώσεις προσώπων ή οι κοινοπραξίες χωρίς νομική προσωπικότητα, αλλά τα μέλη αυτών, νομικά ή φυσικά πρόσωπα, κατ' ιδανικά μέρη, επί εκάστης μετοχής και αναλόγως της μερίδας συμμετοχής τους στην ένωση προσώπων ή την κοινοπραξία (ΑΚ 107 και 758 αναλόγως εφαρμοζόμενο).

7. Επί του άρθρου 46 παρ. 6

Δια της προτεινόμενης διάταξης ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζονται ο τύπος και το περιεχόμενο της αίτησης [ίδρυσης ΕΠ] και των μελετών σκοπιμότητας-βιωσιμότητας και τεχνικής οργάνωσης και τα δικαιολογητικά που τις συνοδεύουν (...), η διαδικασία της εξέτασης της αίτησης και του σχετικού φακέλου, τα όργανα, τα ειδικότερα κριτήρια και ο τρόπος αξιολόγησής τους (...). Επειδή, κατωτέρω, στην παρ. 4 του άρθρου 47 ορίζονται τα κριτήρια τα οποία λαμβάνονται υπόψη προκειμένου περί εγκρίσεως ανάπτυξης ΕΠ («α. η τήρηση των προϋποθέσεων των άρθρων 44, 45 και 46, β. η σκοπιμότητα και βιωσιμότητα του έργου, ιδιαίτερα ως προς την τεκμηρίωση των προοπτικών προσέλκυσης επιχειρήσεων, και η συμβολή του στην τοπική και εθνική οικονομία, γ. το ύψος του κόστους ανάπτυξης, ο βαθμός τεκμηρίωσης αυτού, οι τεχνικές δυσχέρειες για την έγκαιρη ολοκλήρωση των απαιτούμενων πρόσθετων εξωτερικών υποδομών και η ικανότητα της ΕΑΝΕΠ και των μετόχων της να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους στα πλαίσια της ανάπτυξης του Επιχειρηματικού Πάρκου»), ο όρος «ειδικότερα κριτήρια» στην παρ. 6 του άρθρου 46 θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί (εάν, επί παραδείγματι, αφορά περαιτέρω διαδικασίες, όπως Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, προκειμένου περί επεμβάσεων σε περιοχές του Δικτύου Natura και Ζώνες Ειδικής Προστασίας [βλ. υ.α. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017 (ΦΕΚ Β' 1225/5.9.2006), η οποία ρυθμίζει την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και έργων σε συμμόρφωση με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27.6.2001].

8. Επί του άρθρου 47 παρ. 2

Οι προτεινόμενες διατάξεις περιλαμβάνουν ρυθμίσεις προς τον σκοπό της απλοποίησης της διαδικασίας έγκρισης για την ανάπτυξη ΕΠ.

Με την παρ. 2 ορίζεται ειδικότερα ότι «Η απόφαση αυτή [κ.υ.α. έγκρισης

ανάπτυξης ΕΠ] εκδίδεται ύστερα από γνωμοδότηση του κατά τόπον αρμόδιου Περιφερειακού Συμβουλίου και των Εκτελεστικών Επιτροπών των Οργανισμών Ρυθμιστικών Σχεδίων για τις περιοχές αρμοδιότητάς τους και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η προθεσμία για τη γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου και του αρμόδιου Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου είναι σαράντα πέντε (45) ημέρες από τη λήψη επί αποδείξει του σχετικού φακέλου. Με την άπρακτη παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας τεκμαίρεται σιωπηρή αποδοχή όσων διαλαμβάνονται στους σχετικούς φακέλους από τα ως άνω γνωμοδοτικά όργανα και η απόφαση έγκρισης της ανάπτυξης του ΕΠ εκδίδεται χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση». Συμφώνως προς την προτεινόμενη παρ. 8, «Η απόφαση έγκρισης ανάπτυξης του Επιχειρηματικού Πάρκου της παραγράφου 1 επέχει: α) θέση θετικής γνωμοδότησης επί της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης, καθώς και β) Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για το ΕΠ κατά τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας».

Σχετικώς παρατηρείται ότι και δυνάμει του ισχύοντος καθεστώτος περιβαλλοντικής αδειοδότησης προβλέπεται ότι «Αν οι υπηρεσίες ή φορείς που γνωμοδοτούν, προκειμένου να εγκριθούν περιβαλλοντικοί όροι, δεν απαντήσουν μέσα στις προθεσμίες που καθορίζονται από το νόμο ή που τάσσονται από την αρμόδια υπηρεσία για την περιβαλλοντική αδειοδότηση, η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων μπορεί να χορηγηθεί και χωρίς τις γνωμοδοτήσεις αυτές, αμέσως μετά την παρέλευση της προθεσμίας» (άρθρο 4 παρ. 9 περ. γ του ν. 1650/1986). Η ανωτέρω ρύθμιση έχει δεχθεί κριτική από εκπρόσωπο της θεωρίας, ως μη συνάδουσα προς τις, σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος, αρχές της πρόληψης και της προφύλαξης (βλ. Αν. Τάχο, Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος, 2006,σελ. 283. Πρβλ. και ΣτΕ 3597/2007).

9. Επί του άρθρου 47 παρ. 6 και 54 παρ. 2 και 4

Δια της προτεινόμενης παρ. 6 του άρθρου 47 ορίζεται ότι: «Μετά την έκδοση της απόφασης Έγκρισης Ανάπτυξης Επιχειρηματικού Πάρκου και μέχρι την έκδοση της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται η ολοκλήρωση των έργων υποδομής του άρθρου 53 παράγραφος 3, αναστέλλεται η έκδοση οικοδομικών αδειών και η εκτέλεση οικοδομικών εργασιών μέσα στα όρια του Επιχειρηματικού Πάρκου, πλην εκείνων που απαιτούνται για την κατασκευή των έργων υποδομής που προβλέπονται στην απόφαση έγκρισης. Κατ' εξαίρεση, για τις εγκατεστημένες επιχειρήσεις στα όρια του ΕΠ πριν από την ίδρυσή του, επιτρέπεται κατά τη σχετική κείμενη νομοθεσία να εκδίδονται οικοδομικές άδειες ή να δοθεί συνέχιση στην εκτέλεση των οικοδομικών ερ-

γασιών ύστερα από γραπτή έγκριση της ΕΑΝΕΠ που αποστέλλεται στο αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο».

Εν προκειμένω θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί η φύση και η έκταση του ασκούμενου ελέγχου από την ΕΑΝΕΠ ως προς την έκδοση οικοδομικών αδειών και τη συνέχιση ή μη οικοδομικών εργασιών εντός των ΕΠ από ήδη εγκατεστημένες επιχειρήσεις και το περιεχόμενο της εν λόγω έγκρισης, στο μέτρο ιδίως που φαίνεται να δεσμεύει την αρμόδια υπηρεσία πολεοδομίας (περί οικοδομικής άδειας, βλ., ενδεικτικώς, Β. Σκουρή, Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο, Δεύτερη Έκδοση, 1991, 187 επ.. Πρβλ. και προβληματισμό σε Ι. Α. Γκισάκη, Η παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας και δημόσιου έργου, 2006, σελ. 591 επ.).

Προβληματισμός τίθεται και ως προς την παρ. 2 του άρθρου 54, στην οποία ορίζεται ότι «Προϋπόθεση της εγκατάστασης επιχειρήσεων στο Επιχειρηματικό Πάρκο αποτελεί η χορήγηση από την ΕΑΝΕΠ βεβαίωσης συμβατότητας της δραστηριότητας της προς εγκατάσταση επιχείρησης με τον τύπο του Επιχειρηματικού Πάρκου που έχει εγκριθεί με την απόφαση του άρθρου 47 παράγραφος 1. Όμοια βεβαίωση απαιτείται σε περίπτωση εκσυγχρονισμού του παραγωγικού εξοπλισμού και επέκτασης των δραστηριοτήτων των εγκατεστημένων στο Επιχειρηματικό Πάρκο επιχειρήσεων. Σε περίπτωση μεταβίβασης της διοίκησης και διαχείρισης από την ΕΑΝΕΠ, τις πιο πάνω βεβαιώσεις χορηγεί η ΕΔΕΠ του Επιχειρηματικού Πάρκου. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας καθορίζεται ο τύπος και το περιεχόμενο της ανωτέρω βεβαίωσης». Σχετικώς ερωτάται και σε αυτό το σημείο κατά πόσον η ως άνω ανώνυμος εταιρεία ειδικού σκοπού δύναται να προβαίνει σε διαπιστώσεις ως προς την αντιστοιχία ορισμένης δραστηριότητας προς τον βαθμό όχλησης που προκαλεί, καθ' υποκατάσταση, ενδεχομένως, των αρμόδιων διοικητικών αρχών. Περαιτέρω προβληματισμός θα μπορούσε να αναπτυχθεί και ως προς τα ζητήματα που αφορούν στην παροχή εννόμου προστασίας εν προκειμένω, ιδίως ως προς τη δυνατότητα προσβολής της ανωτέρω πράξης της ΕΑΝΕΠ και της ΕΔΕΠ και τη σχετική διαδικασία και το αρμόδιο όργανο, εφόσον η σχετική πράξη της ΕΑΝΕΠ ή της ΕΔΕΠ, φέρει μεν τον τύπο της βεβαίωσης, πλην όμως φαίνεται να συνιστά τη μοναδική προϋπόθεση για την εγκατάσταση ενδιαφερόμενης επιχείρησης εντός ΕΠ.

Στην προτεινόμενη παρ. 5, τέλος, του άρθρου 54 ορίζεται ότι: «Για όλες τις επιχειρήσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 43, ανεξαρτήτως κατηγορίας και βαθμού όχλησης, οι οποίες εγκαθίστανται σε Επιχειρηματικά Πάρκα που προορίζονται για βιομηχανική-βιοτεχνική χρήση, δεν απαιτείται παροχή γνωμοδοτήσεων από εμπλεκόμενους φορείς κατά τη διαδικασία περιβαλλο-

ντικής αδειοδότησης των αντίστοιχων μονάδων τους, παρά μόνον από την ΕΑΝΕΠ ή την ΕΔΕΠ». Η διάταξη υπηρετεί προφανώς τον σκοπό της απλοποίησης της αδειοδότησης ΕΠ, αν και θα μπορούσε να αναπτυχθεί ενδεχομένως προβληματισμός σχετικά με τη δυνατότητα υποκατάστασης της ΕΑΝΕΠ και της ΕΔΕΠ στις αντίστοιχες αρμοδιότητες διοικητικών οργάνων.

10. Επί του άρθρου 52 παρ. 3 α) και β) και 54 παρ. 1

Στο πλαίσιο της απλοποίησης της διαδικασίας ανάπτυξης ΕΠ, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να τεθούν προθεσμίες τόσο ως προς την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης όσο και ως προς την έγκριση της πράξης εφαρμογής της από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Ομοίως και στην περίπτωση του άρθρου 54 παρ. 1 δεν καθορίζεται προθεσμία για την έκδοση των οικοδομικών αδειών (πρβλ. άρθρο 8 του ν. 2472/2011).

11. Επί του άρθρου 62

Με την προτεινόμενη παράγραφο 1 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η σύσταση της ΕΑΝΕΠ ή της ΕΔΕΠ (εταιρείας διαχείρισης Επιχειρηματικού Πάρκου) απαλλάσσεται από τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου (ορθότερα: κεφαλαίων). Εν προκειμένω δημιουργείται προβληματισμός ως προς τη συμβατότητα της προτεινόμενης απαλλαγής προς το άρθρο 13 της Οδηγίας 2008/7/ΕΚ του Συμβουλίου της 12.2.2008 περί των επιβαλλόμενων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων έμμεσων φόρων.

Με την προτεινόμενη παράγραφο 2 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι τα δικαιώματα του άμισθου ή έμμισθου υποθηκοφύλακα για τη μεταγραφή δικαιπραξιών που αφορούν εκτάσεις εντός ΕΠ δεν μπορεί να υπερβούν τις 4.000 ευρώ. Σημειώνεται ότι η απαίτηση των υποθηκοφυλάκων περί είσπραξης αμοιβής για τις παρεχόμενες εργασίες τους έχει χαρακτηριστεί -ειδικώς για τους άμισθους υποθηκοφύλακες- ως ανήκουσα στη σφαίρα των δικαιωμάτων δημοσίου δικαίου (βλ. ΟΛΑΠ 17/1978, ΝοΒ 1978, σ. 1223, όπου αναφέρεται ότι «α απαιτήσεις (...) των υποθηκοφυλάκων (...) ανήκουσιν εις την σφαίραν του δημοσίου δικαίου, περιλαμβανόμεναι μεταξύ των ούτω αποκαλούμενων δημοσίων δικαιωμάτων»), και μάλιστα κατοχυρωμένων στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. Μακρίδου Κ. – Διαμαντόπουλο Γ., Αντισυνταγματικότητα της ρύθμισης περί είσπραξεως εκ μέρους των άμισθων υποθηκοφυλάκων (...) παγίων δικαιωμάτων (...), Γνωμοδότηση, ΕλλΔνη 2010, σ. 646 επ.). Συμφώνως προς την αιτιολογική έκθεση, σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η παροχή «κινήτρων υπέρ του φορέα ανάπτυξης, του φορέα διοίκησης, υπέρ των επιχειρήσεων που εγκαθίστανται σε Επιχειρηματι-

κά Πάρκα, και επιχειρήσεων που υποχρεούνται σε μετεγκατάσταση είτε λόγω μεταβολής της χρήσης γης είτε για οποιονδήποτε άλλο λόγο», χωρίς να προβάλλεται κάποιος λόγος υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, χάριν του οποίου περιορίζονται τα δικαιώματα των υποθηκοφυλάκων. Υπό το φως των ανωτέρω, δημιουργείται, εν προκειμένω, προβληματισμός σχετικώς με το εάν η υπό εξέταση διάταξη, η οποία θεσπίζει ανώτατο όριο στην αμοιβή των υποθηκοφυλάκων, υπερβαίνει ή όχι το αναγκαίο μέτρο, ώστε να επιτευχθεί εύλογη ισορροπία μεταξύ των συγκρουόμενων συμφερόντων, και σχετικώς με το εάν, επομένως, αυτή συνάδει προς την κατ' άρθρον 25 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας.

Επισημαίνεται συναφώς ότι η πρόσφατη ελληνική νομολογία (σε επίπεδο πρώτου και δευτέρου βαθμού της Δικαιοσύνης) εμφανίζεται διχασμένη στο ζήτημα της συνταγματικότητας μίας νομοθετικής διάταξης με παρεμφερές περιεχόμενο (άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 3156/2003, συμφώνως προς το οποίο τα δικαιώματα των υποθηκοφυλάκων επί εγγραφής εμπράγματων δικαιωμάτων προς διασφάλιση ομολογιακού δανείου καθορίζονται, για λόγους εξυπηρέτησης της αναπτυξιακής πολιτικής, σε πάγιο ποσό (συγκεκριμένως, στα εκατό ευρώ) (υπέρ της αντισυνταγματικότητας της διάταξης: ΜονΠρωτΑμαλ 40/2010, ΕλλΔνη 2010, σελ. 829, ΜονΠρωτΑμαλ 100/2007, ΜονΠρωτΣπарт 106/2007, ΜονΠρωτΚιρκ 431/2008, ΕιρΔομ 2/2009, αδημοσίευτες στον νομικό τύπο. Εναντίον: ΕφΑθ 6959/2008, ΕλλΔνη 2009, σελ. 614, ΕφΑιγ 235/2009, ΕφΘεσσαλ 1149/2009, ΜονΠρωτΚαβ 433/2007, ΜονΠρωτΒερ 150/2007, αδημοσίευτες στον νομικό τύπο). Συναφής, τέλος, διάταξη, σχετική με τον περιορισμό της αμοιβής των συμβολαιογράφων για αναπτυξιακούς σκοπούς [άρθρο 84 παρ. 2γ του ν. 1969/1991 (καταργηθέντος ήδη με τον ν. 3371/2005), με το οποίο προσδιορίζεται η αμοιβή του συμβολαιογράφου στο ποσό των 10.000 δραχμών για τη σύνταξη πωλητήριων συμβολαίων, διά των οποίων οι Τράπεζες μεταβιβάζουν περιουσιακά τους στοιχεία στις ιδρυόμενες από αυτές ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης και ρευστοποίησης του ενεργητικού ή παθητικού τους] κρίθηκε αντισυνταγματική με την απόφαση 10/2003 της Ολομέλειας του Άρειου Πάγου (ΕλλΔνη 2003, σελ. 405), συμφώνως προς την οποία η με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος «καθιερούμενη προστασία της οικονομικής και επαγγελματικής ελευθερίας δεν είναι απόλυτη και είναι δυνατόν να επιβάλλονται νομοθετικοί περιορισμοί, εφόσον αυτοί είναι αντικειμενικοί και δικαιολογούνται από λόγους γενικότερου δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος. Όρο παραδοχής των περιορισμών αυτών αποτελεί και ο υπό τούτων σεβασμός της αρχής της αναλογικότητας. Η αρχή αυτή (...) απαιτεί όπως οι από το νομοθέτη ή τη διοίκηση επιβαλλόμενοι περιορισμοί στην άσκηση των ατομικών δικαιω-

μάτων οριοθετούνται με βάση τα εννοιολογικά στοιχεία της προσφορότητας και της αναγκαιότητας του λαμβανόμενου μέτρου και της αναλογίας του προς τον επιδιωκόμενο με αυτό σκοπό» (βλ. και όμοιες ΑΠ 1518 και 1519/2003).

Με την προτεινόμενη παράγραφο 3 ορίζεται ότι επιχειρήσεις του δεύτερου μέρους του Νσχ (επιχειρήσεις μεταποιητικής δραστηριότητας) «που μετεγκαθίστανται σε Επιχειρηματικά Πάρκα απαλλάσσονται από την καταβολή φόρου εισοδήματος για την υπεραξία που προκύπτει από την εκποίηση ακινήτων και λοιπών εγκαταστάσεων τους, κατά το μέρος που αντιστοιχεί στο κόστος μετεγκατάστασής τους». Ερωτάται εν προκειμένω εάν προϋπόθεση ισχύος της χορηγούμενης απαλλαγής είναι η εμφάνιση της υπεραξίας σε ιδιαίτερο λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού (βλ. συναφώς άρθρο 28 παρ. 3 περ. ζ' Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος).

Με την προτεινόμενη παράγραφο 8 προβλέπεται η έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης με την οποία θα καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης των «μέτρων», οι συνέπειες παραβίασης των όρων χορήγησης της απαλλαγής και κάθε άλλο σχετικό με τις παραγράφους 1 και 3 του παρόντος άρθρου ζήτημα. Για λόγους ακριβολογίας θα έπρεπε, ίσως, να γίνεται αναφορά σε «κίνητρα» αντί σε «μέτρα».

12. Επί του άρθρου 65

Προς τον σκοπό της ορθής ενσωμάτωσης της Οδηγίας στην εθνική έννομη τάξη θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να προσδιορισθούν, έστω δια παραπομπής σε κανονιστική πράξη της Διοίκησης, οι επιχειρήσεις που βαρύνονται με τις θεσπισθείσες από την Οδηγία υποχρεώσεις. Ομοίως και στα άρθρα 69 παρ. 1 και 70 παρ. 1 γ) του Νσχ.

13. Επί του άρθρου 70 παρ. 1 και 2

Για λόγους ακριβολογίας, θα ήταν ορθότερο να αντικατασταθεί ο όρος Κοινότητα από τον όρο Ένωση.

14. Επί του άρθρου 71

Θα ήταν ορθότερο είτε να διαγραφεί η εντός των παρενθέσεων επεξηγηση-αντιστοιχία του άρθρου 71 του Νσχ προς το άρθρο 6 της Οδηγίας, η οποία τίθεται ακριβώς υπό τον τίτλο του άρθρου, είτε να προστεθεί εντός των παρενθέσεων και η αναφορά στο άρθρο 4 της Οδηγίας, δεδομένου ότι η διάταξη αναφέρεται και στο άρθρο της 4 και όχι μόνο στο άρθρο 6 της Οδηγίας.

15. Επί του άρθρου 72 παρ. 1 και 2 α και 6.

Στην προτεινόμενη προστιθέμενη παρ. 2α. γίνεται, εκ παραδρομής, λόγος για το τέταρτο εδάφιο της περ. ε της παρ. 2 του άρθρου 16 του ν. 3066/2002,

ενώ πρόκειται περί του πέμπτου, όπως επίσης στην παρ. 2β. γίνεται λόγος για το πέμπτο εδάφιο της ίδιας περίπτωσης ε', ενώ πρόκειται περί του έκτου εδαφίου.

Επίσης, εφόσον στην προτεινόμενη παρ. 1 ορίζεται ο τρόπος ανάδειξης του αντιπροέδρου του Δ.Σ., θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμη η απάλειψη του έκτου εδαφίου της ισχύουσας περ. ε' της παρ. 2 του άρθρου 16, το οποίο επίσης αναφέρεται στον τρόπο ανάδειξης του αντιπροέδρου του Δ.Σ..

Αθήνα, 30 Μαΐου 2011

Οι εισηγητές
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Επιστημονική Συνεργάτις
Γεωργία Μακροπούλου
Γεώργιος Φωτόπουλος
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Β'
Τμήματος Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέφανος Κουτσουμπίνας
Επ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Θράκης

Ο προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών